Ung delaktighet:

Nyckeln till levande landsbygder

Innehåll

Inledning	4
Om Youth Up North	7
Arbetssätt och metod	10
Framgångsfaktorer	12
Intervju med Mimmi Noelle Sandström Väätti	13
Resultat & nyckelsiffror	14
Tre frågor till Isak Utsi	16
Tre frågor till Amanda Hansson	17
Kontakta oss	19

”Att öka ungas delaktighet i lokalsamhället är nyckeln till att skapa mer levande landsbygder.”

Hur får vi fler unga att vilja bo, leva och verka på landsbygden? Det här är en framtidsfråga för många kommuner oavsett om de ligger i norra eller södra Sverige.

Att växa upp på landsbygden är fantastiskt, men samtidigt är det en realitet att nästan hälften av Sveriges kommuner har haft en negativ befolkningsutveckling de senaste trettio åren. Många unga som växer upp i landsbygder ställs inför valet att flytta till jobb och utbildning som finns i andra delar av landet.

Det här vill vi på Youth Up North förändra! Vi vill skapa levande landsbygder där unga vill leva och bo – och vi tror att ökat inflytande och delaktighet är vägen dit. Många av de kommuner vi möter säger att de vill jobba med ungas inflytande och att de bedriver sådana insatser men vår erfarenhet är att det ofta stannar vid ord och ambitioner. Unga känner ofta att de inte är delaktiga och endast två av tio unga tror att de kan påverka lokala beslutsfattare. Därför initierades Youth Up North som en experimentell satsning för att utforska hur ambitionerna kan förvandlas till verkstad.

De senaste tre åren har vi jobbat tillsammans med Arjeplog, Boden och Doroteas kommuner för att identifiera effektiva sätt att jobba med ungas

delaktighet i landsbygdsmiljöer. Det här är tre landsbygdskommuner i norra Sverige som skiljer sig kraftigt åt i allt från befolkningsstorlek till geografisk placering och tillgång till grundläggande samhällsservice som vård, högre utbildning, utbyggd infrastruktur och mötesplatser för unga. Men trots sina olikheter så har de samma syn på att unga ska ha en nyckelroll i att bygga deras kommuners nutid och framtid.

Efter tre år ser vi tydliga resultat i kommunerna som visar att förutsättningarna för unga att leva och bo kvar har stärkts. Vuxnas tillit och förtroende för ungas kompetens att bidra till beslutsfattandet har ökat. Unga har utvecklat och förverkligat sina idéer för ett bättre samhälle. Hundratals aktiviteter för unga har genomförts, mötesplatser har öppnats – framtidstron har stärkts.

Vi vill uppmana fler kommuner att göra samma resa! Låt unga vara delaktiga i att utveckla era kommuner så ökar chansen att de både vill stanna kvar, eller återvända efter studier eller jobb på annan ort. Ung delaktighet är nyckeln till att skapa levande landsbygder.

Marlene Claesson
Generalsekreterare
Youth 2030 Movement

Projektet knöts ihop med Youth Up North Summit i Arjeplog där unga och vuxna beslutsfattare från runtom i landet samlades för att ta del av lärdomar från projektet och diskutera vilka insatser som behövs framåt.

Oliwer Karlsson, nationellt programansvarig Youth 2030 Movement och Helena Forsgren, projektledare Youth Up North.

”Att skapa en levande landsbygd för unga är en framtidsfråga för alla Sveriges landsbygdskommuner. Under de här åren har det blivit otroligt tydligt för oss att vi bara kan nå dit om unga är med på tåget från början och får påverka samhället de bor i.”

HELENA FORSGREN, PROJEKTLEDARE
YOUTH UP NORTH

Om Youth Up North

Youth Up North startades 2020 på initiativ av Familjen Kamprads stiftelse och Stenbecks Stiftelse och drivs av föreningen Youth 2030 Movement. Syftet med satsningen är att öka ungas makt att påverka sitt lokalsamhälle – för att på så sätt skapa mer levande landsbygder för unga. Vår utgångspunkt är att för att unga ska känna framtidstro så måste de få vara med och forma både nutiden och framtiden.

Projektet är aktivt i Arjeplogs, Bodens och Doroteas kommuner med fokus på att identifiera framgångsfaktorer för att arbeta långsiktigt och kontinuerligt med ungas inflytande och delaktighet.

Genom tvärsektoriella samarbeten mellan unga, civilsamhälle, näringsliv och kommun utvecklar vi nya metoder som testas och implementeras lokalt. Kärnan i arbetet är att skapa fler mötesplatser mellan vuxna beslutsfattare och unga samt bygga strukturer som ger unga inflytande på lång sikt.

Youth Up North har ungas entreprenörskapsanda, kreativitet och innovationer i centrum. Vi arbetar medskapande utifrån ungas visioner, idéer och med unga ledare som kraft.

HSS EST. 1962 STENBECKS STIFTELSE

Familjen Kamprads stiftelse
The Kamprad Family Foundation for Entrepreneurship, Research & Charity

ARJEPLOGS KOMMUN

Dorotea kommun
Kraapohken tjïelte

BODENS KOMMUN

”För många landsbygdskommuner är ungas rätt till inflytande och delaktighet en överlevnadsfråga. Vi ser det som självklart att Sveriges kommuner ska inkludera unga i demokratiutvecklingen på det här sättet. Ungas rättigheter kan inte vara en isolerad ö bland alla andra frågor utan det behöver genomsyra precis allt kommunen gör.”

OLIWER KARLSSON, NATIONELLT PROGRAMANSVARIG
YOUTH 2030 MOVEMENT

”Vi har bevisat att det går att föra en ambitiös ungdomspolitik i en liten kommun och nu ser vi resultaten av det, till exempel genom de välbesökta mötesplatserna. Det handlar om att föra in ungdomsfrågorna lika centralt som frågor som skola, idrott eller äldrepolitik. Idag är ungas perspektiv integrerat i de kommunala beslutfattningsprocesserna på ett helt annat sätt än tidigare.”

NICKE GRAHN, KOMMUNSTYRELSENS VICE ORDFÖRANDE
OCH KOMMUNALRÅD I DOROTEA

Arbetssätt och metod

Youth Up North arbetar med en fyrstegsmetod för att stärka ungas delaktighet från idé till genomförande tillsammans med lokalsamhällets beslutsfattare. Arbetet behöver präglas av en medvetenhet om de maktstrukturer som påverkar unga och vuxna i samhället som till exempel åldersmaktsordningen. Det är även viktigt med en positiv syn på ungas förmåga att vara problemlösare och en övertygelse om att de bästa resultaten uppnås genom samarbete och gemensamt skapande mellan unga och vuxna.

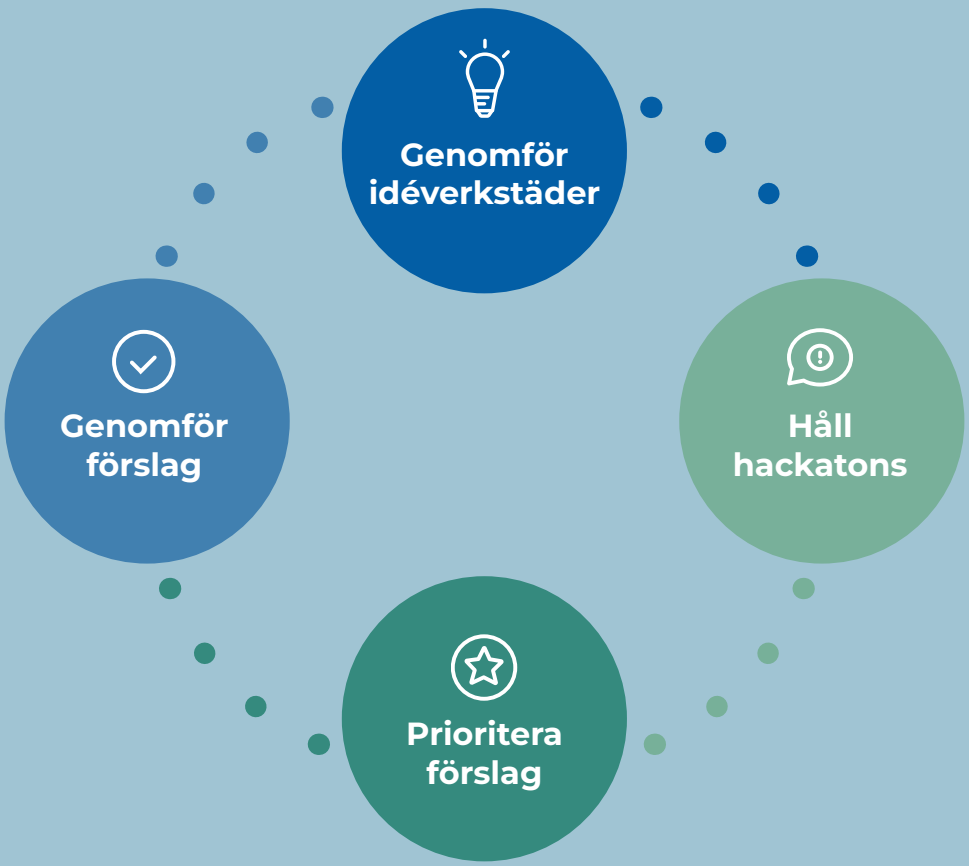

På hackatons möts unga och vuxna för att idégenerera lösningar på utmaningar och sådant de vill förbättra i lokalsamhället.

1. Genomför idéverkstäder
Samla in ideér och väck ungas engagemang genom att arrangera idéverkstäder där unga identifierar utmaningar och sådant de vill förbättra i sitt lokalsamhälle. Det här är ett tillfälle för unga att berätta om sin verklighet, sina idéer och förslag och sätta agendan för det fortsatta arbetet. Idéverkstäderna ska ledas av unga och vara för unga, inga vuxna ska delta.

2. Håll Hackatons
I nästa steg möts unga och vuxna beslutsfattare för att tillsammans diskutera och idégenerera förslag på lösningar på de utmaningar och behov som ungdomarna identifierat vid idéverkstäderna. Det här är ett viktigt tillfälle för unga och vuxna att sitta ner tillsammans och samskapa lösningar. Inför ett hackaton stärks deltagarnas förutsättningar att kunna mötas i ögonhöjd genom maktutjämnande workshops – empowerment (för unga) och depowerment (för vuxna).

3. Prioritera förslag
Efter ett hackaton görs en prioritering av vilka utmaningar och förslag på lösningar som kommunen prioriterar att arbeta vidare med. Vissa förslag går att omsätta direkt, andra kräver politiska beslut eller extern finansiering och samarbeten. I det här steget är det viktigt att återkoppla till ungdomarna och berätta hur resonemangen har gått och varför vissa saker blir av och andra inte.

4. Genomför förslag
Det sista steget handlar om att gå från ord till handling och se till att ungdomarnas förslag faktiskt blir verklighet. När det sker så har en ny insats tillkommit i kommunen där unga har varit med i hela processen från idé till utförande – och det är det delaktighet handlar om.

Framgångsfaktorer

Det finns ett antal framgångsfaktorer som är avgörande för att få effekt på arbetet med att öka ungas delaktighet. Förutom att löpande arbeta utifrån fyrstegsmetoden så finns det också stora vinster med att anställa en ungdomskonsulent samt inrätta lokala styrgrupper.

Ungdomskonsulentens roll

Ungdomskonsulenten fungerar som en brygga mellan unga och vuxna beslutsfattare och arbetar med att utveckla och stärka ungas inflytande och delaktighet. Hen förverkligar idéer och aktiviteter som unga efterfrågar och ser till att ungdomsfrågan blir kvar på agendan i kommunen och att metoden genomförs. Rollen ska innehas av en ung person som har mycket god lokalkännedom och vet hur det är att vara ung idag på just den plats det handlar om.

De tvärsektoriella styrgrupperna

Styrgrupperna äger projektet lokalt och är viktiga för att förankra projektet i kommunen samt säkerställa hållbarhet och långsiktighet i arbetet. Styrgrupperna fungerar förvaltningsöverskridande och arbetsledande vilket säkerställer att nyckelpersoner från olika delar av kommunen är med i processen. Bra roller att ha med i en strygrupp är till exempel kommunens kommunalråd, kultur- och fritidschef, näringslivschef, lokalt civilsamhälle och ungdomskonsulenten.

Amanda Hansson, Wille Dahl och Magnus Rahnberg arbetar som ungdomskonsulenter.

Engagemang i ungdomsrörelsen gav Mimmi större tilltro till kommunens beslutsfattare

Intervju med Mimmi Noelle Sandström Väätti, 16 år, Boden

Mimmi är 16 år och bor i Boden i Norrbotten där hon går sitt första år på gymnasiet. Hennes intresse för samhällsutveckling började på samhällsvetenskapen i skolan, där de lärde sig om demokrati. Innan dess hade hon aldrig riktigt funderat över hur saker och ting fungerar, och aldrig reflekterat över om och hur man kan påverka i sitt närområde. Hon hade också en ganska låg tilltro till politiker och andra beslutsfattare, då hon inte trodde att de lyssnar på unga.

”Jag trodde att många politiker i många kommuner tar för givet att ungdomar inte har en egen åsikt, eller att deras åsikt inte är … hur ska man säga … att den inte är konkret. Inte acceptabel, om man säger så. ’Du är ung, du vet inte hur världen fungerar’ och blablabla. Jag tror att många underskattar oss. Och sen att många tror att dom redan vet vad ungdomar vill, utan att ha frågat.”

Nu sitter Mimmi som ordförande i Ungdomsfullmäktiges eventgrupp, och är ledamot i Ungdomsforumet och Ungdomsrådet i Boden. Genom sina engagemang har hon blivit involverad i projektet Youth Up North, där Bodens ungdomskonsulenter lyfter landsbygdens perspektiv i ungdomsfrågor för Ungdomsfullmäktige. Inom projektet har landsbygden även fått en egen plats vid panelsamtalen på Ungdomsfullmäktigedagen, och ett gårdsråd har startats på en av Bodens ungdomsgårdar.

”Det roligaste är att få vara med och påverka. Det är ju det som är hela grundtanken med Youth Up North, att man vill stärka ungdomars engagemang och inflytande. Och det är ju just det som jag tänker på, att det är det viktigaste. Jag tycker att det är så kul att kunna uppmuntra ungdomar att vilja vara med och påverka, och ifall det är nånting dom vill förändra så ska det finnas ett sätt att göra det.”

Resultat & nyckelsiffror

Det externa konsultföretaget Ramboll har följt projektet sedan starten för att kunna utvärdera effekten. De var med i uppstartsfasen och genomförde sedan en halvtids-utvärdering och en slututvärdering.

Slututvärderingen visar att:

- Projektet har bidragit till ökad interaktion mellan unga och beslutsfattare.
- Tjänstepersoner och beslutsfattare har fått ökad förståelse och tilltro till ungas kompetens att bidra till det lokala beslutsfattandet.
- Projektet har bidragit till att bygga en långsiktig struktur för att bibehålla interaktion mellan unga och beslutsfattare (genom bland annat ung-domskonsulter och styrgrupper).
- Projektet har bidragit till att det finns fler aktiviteter för unga i de delta-gande kommunerna, aktiviteter som de unga själva har efterfrågat.
- Projektet har visat exempel på ökad samverkan mellan offentlig, privat och ideell sektor för att förbättra förutsättningarna för unga att leva och bo på landsbygden.

”Jag är väldigt imponerad av att se de förflyttningar som kommunerna gjort genom att få fördjupad kunskap om och inse vikten av ungas delaktighet och hur de omsatt detta i praktiken. Detta visar på hur en civilsamhällesaktör kan fungera som en katalysator i kommuners utvecklingsarbete på ett mycket positivt sätt.”

CECILIA ILHAMMAR, UTVECKLINGSLEDARE
MYNDIGHETEN FÖR UNGDOMS OCH CIVILSAMHÄLLESFRÅGOR

2 av 3

ungdomskonsulenter kommer fortsätta vara heltidsanställda och finansieras av kommunerna efter projektet avslutats.

2 000

beslutsfattare nådda genom föreläsningar lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

413

aktiviteter har arrangerats för unga som unga själva efterfrågat.

2 permanenta mötesplatser för unga har öppnats genom projektet.

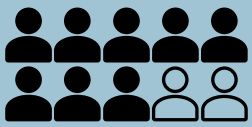

80 % av ungdomarna i Arjeplog har nåtts av aktiviteterna.

5 samskapande hackatons för unga och vuxna.

500

gymnasieungdomar deltog på mässan ”Leva, bo och verka i Boden” som avslutade projektet i Boden.

2 000

besök på fritidsgården i Dorotea.

Tre frågor till Isak Utsi

Kommunstyrelsens ordförande Arjeplog

Varför ville ni vara en del av Youth Up North?

Jag är själv uppvuxen i en glesbygdskommun. Det var en fantastisk uppväxt men det fanns också en känsla att man inte riktigt kunde bli exakt det man ville eller göra det man ville på fritiden på den platsen. För oss i Arjeplog passade projektet väldigt väl in i tankar vi redan hade påbörjat så när Youth Up North kontaktade oss blev jag väldigt glad. De kom in med engagemang, energi och idéer.

På vilket sätt kan ungas delaktighet bidra till att skapa levande landsbygder?

Från mitt perspektiv så handlar det dels om att det är rationellt att satsa på ungas delaktighet. Trivs man och mår bra i sin kommun och på platsen där man bor, och känner att ens röst räknas – då tror jag också sannolikheten är större att man känner att man vill bo kvar eller kanske flytta tillbaka efter studier eller jobb. En annan aspekt är samhällsuppdraget vi har i att engagera och stötta unga människors engagemang och idéer. Det är en överlevnadsfråga för demokratin, lyckas vi inte med det så kommer vi ha en utmaning framöver. Att öka ungas delaktighet är också en garant för att vi tar bättre beslut och bygger det samhälle som våra invånare kommer att efterfråga i framtiden.

Vad ser ni för resultat i kommunen?

Från ett politiskt perspektiv så har det varit en utvecklande resa. Jag har bland annat varit med på hackatons och vi har haft diskussioner i kommunstyrelsen. När det har dykt upp budgetfrågor och investeringsfrågor så har det här funnits med på dagordningen på ett annat sätt än det annars hade gjort hos oss. Det här projektet har varit en katalysator för oss och gick så otroligt väl in i de tankar vi redan hade påbörjat. När vi sedan fick en ungdomssamordnare på plats så blev det verkstad och det har hänt otroligt mycket inom kommunen under den här tiden.

Isak Utsi, Kommunstyrelsens ordförande Arjeplog. Fotograf: Grit Martin

Amanda Hansson, Ungdomskonsulent i Dorotea kommun.

Tre frågor till Amanda Hansson

Ungdomskonsulent i Dorotea kommun

Vad gör en ungdomskonsulent?

Jag driver ungas intressen och ser till att man går från idé till handling. Som ungdomskonsulent fungerar man som en brygga mellan unga och vuxna beslutsfattare och som en länk mellan förvaltningar och olika verksamheter i kommunen. Jag ser till att ungdomsperspektivet lyfts i kommunens verksamheter och att politiker tillfrågar unga i beslut som rör dem, innan besluten fattas.

Varför ska kommuner satsa på att anställa en ungdomskonsulent?

Det är ett effektivt sätt att växla upp arbetet kring ungas delaktighet och inflytande på lokal nivå. Med den här rollen får man någon som har 100 procent fokus på ungdomar och ungdomsfrågor, och att personen själv är ung gör att den vet hur det är att vara ung idag på just den platsen det gäller.

Vilka förändringar kan du se i kommunen sedan du började?

Det märks tydlig skillnad i kommunen. Man har en förändrad syn på ungdomsfrågor och man tillfrågar unga i högre utsträckning och vuxna deltar på aktiviteter. Man prioriterar helt enkelt unga mer idag än man gjorde tidigare.

”Många ungdomar vet inte att dom har en åsikt som kan räknas. Lär man bara ungdomar det så tror jag att man har gjort samhället en stor tjänst. För då vet dom ju att jag har en åsikt, och vill jag göra något åt den åsikten så finns det också människor som vill lyssna på mig.”

INTERVJUAD UNGDOM

Vill du jobba med ungas delaktighet i din kommun?

Är du nyfiken på att få veta mer om hur du kan stärka ungas delaktighet i utvecklingen av din kommun?

Hör av dig till oss på **Youth Up North!**

Helena Forsgren
Projektledare
Youth Up North

TEL: 076 832 36 61
MAIL: helena@youth2030.se

Oliwer Karlsson
Nationellt programansvarig
Youth 2030 Movement

TEL: 076 017 25 33
MAIL: oliwer@youth2030.se

LÄS MER OM VÅRT ARBETE PÅ **YOUTH2030.SE** ELLER HÖR AV DIG TILL **INFO@YOUTH2030.SE**

Tack till våra finansiärer!

Youth Up North har möjliggjorts tack vare stöd från Familjen Kamprads stiftelse och Stenbecks Stiftelse.

HSS EST. 1962 STENBECKS STIFTELSE

Familjen Kamprads stiftelse
The Kamprad Family Foundation for Entrepreneurship, Research & Charity

ARJEPLOGS KOMMUN

Dorotea kommun
Kraapohken tjïelte

BODENS KOMMUN

YOUTH 2030